

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การศึกษาจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาคนให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เนื่องจากการศึกษาเป็นรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ มีบทบาทต่อวิถีชีวิตของคนในสังคมเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตและเพิ่มศักยภาพ ของคนในทุกด้านให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข การจัดการศึกษาจึงต้องให้สอดคล้องกับชีวิตในสังคม

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (2542 : 4, 9) ได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาตามหมวด 1 มาตรา 6 ไว้ว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” และ หมวด 4 มาตรา 22 บัญญัติว่า “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มตามศักยภาพ” และการพัฒนาคุณภาพของคนนั้น เยาวพา เฉชะคุปต์ (2542 : 15) ได้ให้แนวคิดไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องเริ่มตั้งแต่ช่วง 5 ปีแรกของชีวิต ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย นับว่าเป็นช่วงสำคัญของการวางรากฐานที่ดีของชีวิต เนื่องจากเด็กปฐมวัยซึ่งมีอายุต่ำกว่า 5 ปี นับเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาประเทศ เป็นวัยที่ร่างกายและสมองของเด็กกำลังเจริญเติบโตเป็นวัยที่จะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ดีที่สุด พัฒนาการด้านต่าง ๆ เจริญอย่างรวดเร็ว ดังที่ ศันสนีย์ ฉัตรคุปต์ (2542 : 81 - 83) กล่าวว่า ในช่วง 3 ปีขึ้นไปเป็นระยะที่เซลล์สมองของเด็กเจริญเร็วมากที่สุดถึงร้อยละ 80 ของผู้ใหญ่ พัฒนาการทุกด้านทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ – จิตใจ สังคม และสติปัญญา เจริญเติบโตในอัตราที่สูงที่สุด เด็กจึงเกิดการเรียนรู้อย่างรวดเร็ว ดังนั้นการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยควรสอนเด็กให้มีพื้นฐาน ที่ดี มีการส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านอย่างต่อเนื่อง ให้เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง สอดคล้องกับความต้องการความสนใจและสอดคล้องกับชีวิตประจำวันของนักเรียนเพื่อให้เด็กเกิดการพัฒนาที่เหมาะสมกับวัย พร้อมทั้งจะเรียนในระดับประถมศึกษาปีที่ 1 อีกทั้งมีคุณลักษณะพื้นฐานและค่านิยมของคนไทยเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ สามารถพัฒนาประเทศให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นต่อไป

ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญเพื่อให้เด็กเรียน มีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาที่เหมาะสมกับวัย การจัดกิจกรรม สำหรับเด็กปฐมวัยควรจัดในรูปกิจกรรมที่บูรณาการผ่านการเล่น เพื่อให้เด็กเรียนรู้จาก ประสบการณ์ตรง คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและวิถีชีวิตของนักเรียนตามบริบทของ ชุมชน สังคม และวัฒนธรรมไทย ดังนั้นครูผู้สอนจึงควรออกแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ สำหรับเด็กปฐมวัยด้วยการบูรณาการกิจกรรมประจำวัน 6 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมเคลื่อนไหว และจังหวะ กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมเสรี/การเล่นตามมุม กิจกรรมเสริมประสบการณ์/ กิจกรรมในวงกลม กิจกรรมกลางแจ้งและเกมการศึกษา เป็นการบูรณาการสาระที่ควรเรียนรู้เข้าด้วยกัน โดยมุ่งเน้นให้การเรียนการสอนนั้นสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียนและชุมชน นักเรียนจึงจะบรรลุตามมาตรฐานคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่กำหนดไว้ในจุดหมายตามที่หลักสูตร ปฐมวัยกำหนดไว้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ 2546 : 3) ซึ่ง ในการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยมีความจำเป็นที่จะต้องจัดกิจกรรมที่มีความเหมาะสม กับเด็กเพื่อกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพของเด็กแต่ละคน กิจกรรมที่จัดควร คำนึงถึงตัวเด็กเป็นสำคัญเพราะเด็กแต่ละคนมีความสามารถที่แตกต่างกัน กิจกรรมควรยืดหยุ่นได้ ตามความต้องการและความสนใจของเด็ก โดยธรรมชาติของเด็กจะไม่ชอบอยู่นิ่ง ชอบเคลื่อนไหว กระโดด วิ่ง ปีนป่าย การเล่นส่วนใหญ่จะเป็นการเคลื่อนไหวและใช้กล้ามเนื้อส่วนต่าง ๆ ของ ร่างกาย (จวีวรรณ จึงเจริญ ม.ป.ป. 69) และอุทุมพร จามรมาน (2546 : 20) กล่าวว่า การพัฒนา เด็กต้องเตรียมความพร้อมในทุกด้านพร้อมกันอย่างสร้างสรรค์เพื่อให้เด็กเกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียน การเล่นฝึกให้เด็กคิดและแก้ปัญหา รวมทั้ง มีความเข้าใจหลักการซึ่งควบคู่ไปกับการพัฒนา ทางภาษา อารมณ์และจิตใจ สังคม ลักษณะสำคัญบางประการของพัฒนาการตอบสนองกับ ความ ต้องการ

หลักสูตรเปรียบเหมือนผังในการวางแผนของการจัดการศึกษา หลักสูตรที่ใช้ได้ดี สมัยหนึ่งสภาพสังคมหนึ่งกาลต่อมาย่อมจะล้าสมัยเพราะความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และ เทคโนโลยี และสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ครู อาจารย์ ผู้ปฏิบัติงานสอนและบุคลากรทางการศึกษาจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร และสามารถนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติในห้องเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (จันทร์เพ็ญ และคณะ, 2536 : คำนำ)

จากการสรุปผลการประเมินคุณภาพภายนอกระดับปฐมวัยของสถานศึกษา ปีการศึกษา 2545- 2548 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 1 พบว่า มาตรฐาน ด้านผู้เรียน มาตรฐานด้านที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม ร้อยละ 62.25 มาตรฐานที่ 12 ผู้เรียน

มีสุนทรียภาพ และลักษณะนิสัยด้านดนตรี และการเคลื่อนไหว ร้อยละ 65.25 (พัฒนาการด้านอารมณ์และจิตใจ) มาตรฐาน ที่4 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะเบื้องต้น ร้อยละ 62.75 (พัฒนาการด้านสติปัญญา) มาตรฐานที่5 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ร้อยละ 55.25 (พัฒนาการด้านสติปัญญา) มาตรฐานที่ 6 ผู้เรียนรักการเรียนรู้ มีทักษะในการแสวงหาความรู้ ร้อยละ 59.50 (พัฒนาการด้านสติปัญญา) มาตรฐานที่ 9 ผู้เรียนมีทักษะในการทำงาน รักการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ร้อยละ 66.50 (พัฒนาการด้านสังคม) มาตรฐานที่ 10 ผู้เรียนมีสุขภาพกาย สุขภาพจิต และสุขนิสัยที่ดี ร้อยละ 73.30 (พัฒนาการด้านร่างกาย) จากข้อสรุปของการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา แสดงให้เห็นว่าคุณภาพของเด็กปฐมวัย มีพัฒนาการอยู่ในระดับใช้ได้ทุกด้าน

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ทั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางการส่งเสริมสนับสนุนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้พัฒนาเด็กปฐมวัยให้เติบโตอย่างเหมาะสม และเป็นพื้นฐานที่ดีในการเรียนระดับการศึกษาภาคบังคับต่อไป โดยผู้วิจัยตั้งประเด็นคำถามในการวิจัยดังนี้

คำถามวิจัย

- 1.สภาพปัจจุบันการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต1 เป็นอย่างไร
2. สภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 1 จำแนกตามอายุเป็นอย่างไร
- 3 สภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต1 จำแนกตามประสบการณ์ในการสอนชั้นปฐมวัย เป็นอย่างไร
4. ปัญหาในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต1 เป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 1 จำแนกตามอายุ
3. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ในการสอนชั้นปฐมวัย

4. เพื่อศึกษาปัญหาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 1

สมมติฐานการวิจัย

1.ครูปฐมวัยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชรเขต 1 มีสภาพปัจจุบันการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย จำแนกตามอายุ แตกต่างกัน

2.ครูปฐมวัยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชรเขต 1 มีสภาพปัจจุบันการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย จำแนกตามประสบการณ์ในการสอนชั้นปฐมวัย แตกต่างกัน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ทำให้ได้ข้อมูลรายละเอียดของสภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เด็กปฐมวัย เพื่อให้กลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ใช้เป็นแนวทางวางนโยบายการพัฒนาด้านการจัดการศึกษาปฐมวัยของเขตพื้นที่ และมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ซึ่งมีโปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย และมีบทบาทให้บริการวิชาการแก่ท้องถิ่น ได้วางแผนพัฒนาช่วยเหลือต่อไป

ขอบเขตการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research Methodology)

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นครูผู้สอนชั้นปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ในทุกอำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอพรานกระต่าย อำเภอไทรทอง อำเภอลานกระบือ และอำเภอโกสัมพีนคร จำนวน 207 โรงเรียน 442 คน

2. เนื้อหาที่ศึกษา

เนื้อหาที่ศึกษาคือ สภาพปัจจุบันและปัญหาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย กำหนดไว้ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัย ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ด้านการสนับสนุนจากผู้บริหารสถานศึกษา และด้านการมีส่วนร่วมของครูและผู้ปกครอง

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 สภาพปัจจุบันการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย 5 ด้าน ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัย ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ด้านการสนับสนุนจากผู้บริหารสถานศึกษา และด้านการมีส่วนร่วมของครูและผู้ปกครอง

3.2 สภาพการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย จำแนกตามอายุ และประสบการณ์ในการสอน

3.3 ปัญหาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ทั้ง 5 ด้าน ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาระดับ ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ ด้านสนับสนุนจากผู้บริหารสถานศึกษา ด้านความร่วมมือของครูและผู้ปกครอง

นิยามศัพท์เฉพาะ

สภาพปัจจุบัน หมายถึง การดำเนินการที่เป็นอยู่ในปัจจุบันเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่ครูผู้สอนชั้นปฐมวัยได้จัดกระทำขึ้นเพื่อให้เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์จิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา ได้เจริญเติบโตเต็มศักยภาพตามวัย ซึ่งได้แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัย
2. ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้
3. ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้
4. ด้านการสนับสนุนจากผู้บริหารสถานศึกษา
5. ด้านความร่วมมือของครูและผู้ปกครอง

ปัญหาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ หมายถึง อุปสรรค หรือ ข้อขัดข้องที่เกิดขึ้น และมีผลกระทบต่อการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัย การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ การสนับสนุนจากผู้บริหารสถานศึกษา และความร่วมมือของครูและผู้ปกครอง ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัยไม่ได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ

ครูปฐมวัย หมายถึง ครูผู้สอนชั้นปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กำแพงเพชร เขต 1